

Бондаренко Тетяна

здобувачка 4 року навчання факультету соціальних наук
Національний університет «Запорізька політехніка», Україна

Серга Тетяна

доцент кафедри «Соціальна робота», к.соц.н., доцент
Національний університет «Запорізька політехніка», Україна

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ЗМІНИ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ПІД ВПЛИВОМ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

У час повномасштабної війни росії проти України велика чисельність громадян потрапили у складні життєві обставини, зокрема стали біженцями, внутрішньо переміщеними особами (ВПО) або втратили роботу чи житло. Так, за інформацією Мінсоцполітики в Україні офіційно зареєстровано 4,9 мільйона осіб із числа ВПО.

Війна стала справжнім викликом для соціальної сфери в Україні. У час війни професійна соціальна робота розширює напрями, методи і форми роботи, які, з одного боку, ґрунтуються на багаторічному досвіді, в тому числі міжнародному, з іншого – формується феномен української соціальної роботи на засадах морального обов'язку, взаємопідтримки, відданості кожного громадянина у поєднанні з професійною діяльністю фахівців соціальної роботи.

Фактично в умовах війни основним методом соціальної роботи є робота в громаді – розвиток соціальних зв'язків у місцевій громаді, організація системи взаємодопомоги та кооперації певної групи людей, розробка, впровадження та оцінка ефективності різних соціальних програм, що пов'язані з потребами чи інтересами населення.

Українською дослідницею Т. Семигіною визначено рівні сучасної соціальної роботи: макросистема (економічний, культурний, політичний, соціальний контекст, екологія, суспільна дискримінація тощо); мезосистема (взаємодії між елементами); соціальні мікросистеми (сім'я, близькі люди, робота, школа, структури в громаді); індивід (вік, стать, сексуальна орієнтація, темперамент, стан здоров'я, переживання травми, негативний досвід, специфічні потреби). На основі визначених складових можемо віднести соціальну роботу в громаді в умовах війни до соціальної роботи на мікрорівні, що здійснюється найближчим оточенням людини та самоорганізацією громади у вирішенні складних життєвих обставин.

Основним механізмом виведення громадян зі складних життєвих обставин (окрім грошової допомоги) є надання соціальних послуг.

Забезпечення надання основних, найбільш затребуваних соціальних послуг здійснюється органами місцевого самоврядування територіальних громад, а в місті Запоріжжя – міською або районними адміністраціями.

Водночас війна потребувала внесення змін до систем та процедур надання послуг. Тому Парламент та Уряд із початком повномасштабної війни вніс зміни до законодавства, що регулює організацію надання соціальних послуг.

Тому виникає необхідність в аналізуванні та систематизації нових даних та інформації, що постійно надходять.

Більш актуальним є розкриття цієї теми за рахунок:

1. Дослідження особливості організації надання соціальних послуг під час війни.
2. Аналізу та систематизації інформації про внесення змін до законодавства, що регулює організацію надання соціальних послуг.
3. Проведення аналізу щодо передачі надавачам послуг права приймати рішення щодо надання послуг кризово/екстрено.

Особливе місце займає аналіз та систематизація інформації про внесення змін до законодавства, що регулює організацію надання соціальних послуг. Оскільки у час війни постійно вносяться зміни до законодавства, також приймаються нові закони.

Український досвід соціальної роботи засвідчує, що окремим суб'єктом допомоги в умовах війни є громадяни, які самоорганізуються у громадах, підтримують моральний стан вірою і своїм баченням справедливості. Основними формами самопомоги є: збирання харчів (виготовлення тушонки, випічка пиріжків, вироблення вареників, заготівля овочів та фруктів), організація обідів, масова ініціатива плетіння сітки, збирання ліків, одягу, підтримка військових, переміщених людей, а особливо моральна підтримка і віра.

Отже, важливими суб'єктами соціальної роботи в громаді в умовах військового стану є органи місцевого самоврядування, державні соціальні служби, волонтерські громадські організації та самі жителі громади. Перспективними напрямками дослідження виступають питання психологічної підтримки в умовах військового стану в громаді, соціальної роботи з дітьми та молоддю, надання допомоги переміщеним людям, самотнім, військовослужбовцям та їхнім родинам.

Така практика українського народу потребує узагальнення задля презентації національного досвіду збереження територіальної цілісності на всіх рівнях і у всіх сферах, в тому числі і в сфері соціального захисту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Міністерство соціальної політики України : офіційний веб-сайт. URL: <https://www.msp.gov.ua> (дата звернення: 05.02.2024).
2. Сучасна соціальна робота. Київ : Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.

Vladyslav Horbov

Ph.D. in Sociology,
Associate Professor of Sociology Department,
*Kyiv National Economic University
named after Vadym Hetman, Ukraine*

EMPIRICAL STUDIES ON UKRAINIAN BUSINESS DEVELOPMENT DURING THE FULL-SCALE WAR

The nuances of business development during wartime have become a crucial area of scientific investigation. Analyzing the features of business adaptation to crisis conditions enables the formulation of prognostic models for the future integration of business enterprises into the global economic system. The stability and efficiency of Ukraine's business environment during times of war are crucial for ensuring regional stability and promoting European development. The outbreak of hostilities has led to a new socio-economic phenomenon: businesses relocating, and their representatives are seeking effective solutions to restore operations and adapt to the crisis conditions. Studying the impact of the Ukrainian war on business development yields valuable insights and experience for other nations and business groups encountering comparable challenges.

In our opinion, it is extremely relevant to study the chosen issue in an interdisciplinary discourse and use scientific approaches for its research at the intersection of economic sciences and sociology. We have chosen media monitoring potential and the functionality of desk research as the methodological basis for processing the materials. So, let's try to illustrate the general features of business development in the context of war using various empirical data.

One of the characteristics of the functioning of Ukrainian business before the war was the influence of certain oligarchic structures (which is partly inherent in Ukrainian society today). Oligarchic capital in Ukraine poses significant risks to the economy and society. Its concentration in highly regulated industries and monopolies creates additional costs for consumers and limits competition.

The war in Ukraine has affected economic development and the implementation of anti-oligarchic measures. Although it has postponed the implementation of the anti-oligarchic law, it